

Дж. Чепмен, Б. Гейдарська, М.Ю. Відейко

РОЗВІДКИ У НОВОАРХАНГЕЛЬСЬКОМУ р-ні КІРОВОГРАДСЬКОЇ обл. 2009 р.

The archaeological prospecting was conducted in August, 2009 by the Joint British-Ukrainian Expedition in which research officers of Durham University (the Great Britain) and the IA NASU participated.

Розвідки здійснені в серпні 2009 р. спільною британсько-українською експедицією, у якій брали участь співробітники Даремського університету (Велика Британія) та Інституту археології НАН України.

Більша частина розвідок виконана в околицях поселення трипільської культури біля с. Небелівка Новоархангельського р-ну Кіровоградської обл. з метою вивчення пам'яток на його периферії.

У радіусі 5 км навколо поселення ретельно оглянуто 10 полів загальною площею 55 га, на що витрачено 66 людино-днів. Усі ділянки зафіксовані за допомогою GPS. Обрано зорані поля, поверхня яких не була на цей момент вкрита рослинністю. Великі поля поділені на окремі ділянки 100 × 100 м, в межах яких і здійснено детальне обстеження. Кожна виявлена знахідка також зафіксована за допомогою GPS, що дало точність прив'язки до 4 м.

На п'яти полях зафіксовано окремі фрагменти кераміки трипільської культури. Крім того, знайдено сліди семи поселень доби пізнього бронзового віку, одного раннього залізного віку і двох черняхівської культури. У шести випадках знайдено фрагменти обпаленої обмазки, а оброблені камені — на п'яти полях. Лише в одному місці знайдено фрагмент кераміки XVII—XVIII ст. Найчисленнішими були знахідки фрагментів посуду XIX—XX ст. Крім слідів давніх поселень, зафіксовано чотири курганні насипи, три з яких на території поселення Небелівка.

Найцікавішою стала знахідка фрагмента крем'яної пластини із слідами заплісування — вкладня до серпа — на полі поза межами поселення трипільської культури. Можливо, в цьому

випадку вдалося знайти одне з полів, на якому мешканці поселення вирощували зернові.

Крім того, зроблено невдалу спробу виявити раніше відомі за В.А. Стефановичем поселення трипільської культури на березі р. Синюха між м. Новоархангельськ та с. Володимирівка, зокрема пам'ятку в районі с. Левківка («на правому березі р. Синюхи, навпроти с. Мацькове»).

Вище за течією, за с. Левківка, на ділянці, відведеної під дачі та частково вкритій лісонасадженнями, виявлено сліди поселення черняхівської культури: фрагменти гончарного посуду. Воно займало мис, з двох сторін обмежений балками, а з іншого — високим берегом р. Синюха. Матеріали черняхівської культури виявлені на площі близько 8 га, однак його територія може бути більшою.

Ще одне поселення черняхівської культури виявлене завдяки інформації місцевих жителів біля с. Небелівка. Воно відділене ярмом від плато, на якому є трипільська пам'ятка, на захід від неї. Підйомний матеріал, представлений переважно гончарним посудом, виявлений вздовж цього яру впродовж 750 м у напрямку на північ. Ширина смуги, на якій трапляються знахідки, до 150—200 м. Підмічено, що підйомний матеріал розподілений нерівномірно, а трапляється у вигляді скупчень, які, вірогідно, відповідають окремим садибам. Крім посуду, знайдено також керамічне прясельце.

Це — нове поселення черняхівської культури, оскільки відоме раніше виявлене 1961 р. В.А. Стефановичем на південний схід від села у напрямку до с. Підвисоке. Цю пам'ятку було також обстежено 2009 р. Вона розміщена на високому, оточеному балками (по дну однієї протікав нині пересохлий струмок) мису в уроч. Танкове поле. Можлива наявність штучних укріплень з напольного боку. Зібрано фрагменти гончарного посуду. Місцевими школярами передані два керамічні прясельця.